

**Carolus M. Romanorum Imperator, Et Francorum Rex,
Romano-Catholicus, Libris IV. Explicatus, Et Vindicatus**

Schaten, Nicolaus

Nevhvsii, 1674

Cap. 7. Objectiones Nifanij adversus cultum Imaginum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-99067](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-99067)

CAPUT VII.

Objectiones Nisanij adversus cultum Imaginum.

Praestandum mihi hoc loco erat, quod in cæteris feci, ut prius cultum Imaginum ex Scriptura, Concilijs, Patribus, exemplis ex omni antiquitate Christiana adductis, & miraculis assererem; sed quia id abundè factum est in Synodo VII. Nicænâ, alijsque scriptoribus, cum primis Bellarmino, Suarez, Valquez, Valentiâ, Becano alijsque innumeris, imò vel ex una Hadriani Pontificis Epistola ad Tharasum Constantinopolitanum Patriarcham, moderatorem hujus Synodi, tum ex epistola ad Carolum Magnum satis hæc cognosci possunt. Superest, ut postea, quæ ex historicis attulisti, & à nobis refutata sunt, nunc cætera quæ adfers, & quibus Catholicos ex cultu imaginum idololatriæ accusas, diluamus. quâ tamen in re certa quædam hypothesis præmittenda est.

Hypothesis verò hæc, tanquam principium hujus controversiæ, consistit in cognitione *idoli*, & *idololatriæ* definitione, quam ex cultu imaginum nobis hæretici affingunt. Quid ergo *idolum*? quid *idololatria*? *Idolum est falsa imago*, id est rei, quæ non est, teste Apostolo 1. ad Corinth. c. 8. & 10: *Scimus quia nihil est idolum in mundo*. Ideo Habacuc, c. 2. & passim in Scriptura *idola* vocantur vana, falsa, falsæ imagines, & mendacia. Vel est rei, quæ non est adoratione digna, ut communiter Patres docent. *Imago* verò est, quæ veram rei habet repræsentationem, & restringendo ad sacras Imagines, oportet ut sit de re vera, & verè sancta, ac proinde verè digna cultu suo. Quo sensu scripsit *Hadrianus Pontifex ad Constantinum*, & *Irenem* Impp. ut habes Act. 2. Concilij Nicæni: *Imagines tantum ob recordationem Sanctorum pingi, venerari, coli, quos clarè constat esse servos Dei, & pro nobis apud Deum obsecrari & intercedere*: Hinc illa veneratio imaginum sacrarum idololatria esse non potest: nam omnis cultus idololatriæ sistit vel in *idolo*, tanquam in vero Deo,
vel

vel per simulacrum tendit ad colendum pro Deo, qui non est; vel ad colendum impium aliquem seu dæmonem.

Igitur etsi idolum sit aliquid, id est vel materialis statua, vel res alia, (quod omnis imago habet,) sed differt, quòd res, quam repræsentat, vel nulla vera sit, vel nullam excellentiam habeat, ob quam colenda sit. Hinc impudentissimè Nifanius ex cultu imaginum nobis affingit *iconolatriam* & *idololatriam*: nam omnes illi religiosi actus in cultu Imaginum tendunt in rem veram, & in excellentiam aliquam humanâ superiorem, mediatè per imagines ad *prototypon*, quemadmodum actus quibus coluntur & invocantur Sancti, immediatè tendunt in ipsos Sanctos, ut *intercessores*. Deinde hîc cultus distinguitur à *civili cultu*, quia actionibus sacris, & longè aliâ mente peragitur, aliamque in prototypo excellentiam respicit.

Utrùmne autem imagines per se sint adorandæ colendæve, an solum cum *exemplari*, & propter ipsum exemplar? quæstio est *de modo colendi*, qui disputatur inter Suarez & Vasquez, nec *rem fidei* controvertit. Suarez cum Bellarmino docet, Imaginem *per se* coli posse cultu aliquo inferiore illius cultus, qui per se & directè exhibetur exemplari. Negat Vasquez: sed quæstio est inter limites Scholasticos, ex quâ inaniter insultat Nifanius, ut ferè in toto libro cum *Gerhardi* aliisque facit. Nam postquam Novatores viderunt à se frustrâ impugnari rem ipsam, introduxerunt novâ fraude dissentientes Catholicorum Theologorum sententias, de quæstionibus inter ipsos agitis, quæ arbitrariæ sunt, nec fidei articulum continent, ut ex his per imposturam incauto Lectori persuadeant, ipsos Catholicos in rebus fidei non convenire. Hoc improbus ille *Joannis Gerhards* labor tot controversiarum tomis agit, & ex illo Nifanius. His positis, audiamus quæ opponant hæretici.

I. Objicit Nifanius cum Calvinistis & Lutheranis illud Exod. 20. & Deut. 5. *Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem, quæ est in celo desuper, aut quæ in terra deorsum.* R. I. Si ad litteram hæc accipiantur, non minus Catholici, quàm ipsi Lutherani oppugnantur. Vetamur enim imagines non solum colere, sed & facere, atqui tam Lutherani, quàm Catholici admittunt imagines, adeoque laudabiliter in templis poni, & servari asserunt: tenentur ergo admittere, solam adorationem faciendam prohiberi, quod verbis adjectis dicitur: *Non adorabis ea, neque coles.*

les. &c. II. Vel illud præceptum Exod. 20. & Deut. 5. fuit *naturale morale*, & tum illo non omnes imagines prohibentur, sed solum ordinatæ ad indebitum cultum, quo imagines Sanctorum comprehendi non possunt, quæ ad honestissimum cultum institutæ sunt; neque etiam absolute & simpliciter omnes imagines in quemcunque etiam usum institutæ, prohibita sunt. Ratio, quia tunc nec in aulis Regum, & Principum Christianorum, nec ullibi imagines Heroum, majorumque habere liceret, quod nemo admittet. Vel ergo hoc præceptum fuit *positivum divinum*; verum non aliud, quam carimoniale, quod jam abrogatum est, haud secus, quam Sabbatum. Quare cum illud præceptum una cum carimonialibus jam abrogatum sit, non obligabuntur Christiani, nisi Judaicum errorem introducere libeat in Ecclesiam Christi.

Instant ulterius ex hoc veteris Legis præcepto Exod. 20. & Deut. 5. dicuntque: Sicut Judæi, & gentiles coluerunt idola, ita Catholici colunt imagines Christi, & Sanctorum; nec enim Judæi ob id reprehenduntur, quod in idolis coluerint falsos deos, sed quod imaginem veri Dei coluerint: quod verò in idolis falsos deos non coluerint, (ut obtenditur) probant Exod. 32. ubi vitulum quem formarant, non ut vitulum, aut Apim Ægyptiorum deum adorarunt, sed ut imaginem veri Dei coluerunt. Inde cultus Jehovah dicitur. Nec enim tam dementes fuerunt Judæi, ut pro vero Deo Patrum suorum falsos deos colerent. Pari modo Jeroboam inquit vitulos aureos fecit, 3. Reg. 12. non ut vitulos populo deos persuaderet, sed ut ab urbe Hierosolymis, & à vero illos Dei cultu avocaret. &c. Manifestè falsum est, Judæos vel Gentiles in suis idolis verum Deum coluisse. De Judæis verba sunt clara Deut. 12. *Immolaverunt demonijs, & non Deo.* De Gentilibus psalm. 95. *Dij gentium demonia.* 1. Cor. 10. *Quæ immolant Gentes, demonibus immolant.* Idem est de vitulo, quem Nifanius negat pro deo adoratum fuisse, contrarium enim docet Scriptura Deut. 32. *Deum qui te genuit, dereliquisti; & oblitus es Domini Creatoris tui.* Et psalmo 105. *Fecerunt vitulum in Horeb, & adoraverunt sculptile: & oblitus sunt Deum, qui salvavit eos.* Jerem. 2. *Ambulaverunt post vanitatem, id est post idola, & non dixerunt: ubi est Dominus, qui ascendere nos fecit de terra Ægypti?* Idem est de Jeroboami vitulis, nam 3. Reg. 12. de ijs dicitur: *Ecce dii tui Israël.* Ita Josue ultimo cap. data est optio Hebræis, utrumne velint dijs alienis, quibus Thare & Nachor ser-

HHHH

vierunt,

vierunt, an idolis Amorrhæorum: an verò Deo Israël servire? ubi Deus Israël opponitur falsis dijs, quos in idolis colebant. 3. Regum 18. Elias dicit: *usquequò claudicatis in duas partes? Si Dominus Deus est, sequimini eum; si Baal est deus, sequimini illum.* Ex his Scripturæ locis manifestè falsus convincitur Calvinus, & cum eo Nisanius & Lutherani, qui docent Judæos in omnibus suis idolis verum Deum coluisse. Quanquam *Abulensis*, *Cajetanus*, & alij distinguant inter *idola*, quorum unum genus fuit cum certo dei nomine, ut *Baal*, *Moloch*, *Astartoth*, *Chamaz*, ut dicitur 3. Regum 11. Et in his idolis clarum est, eos falsos deos coluisse. Alterum genus *idoli*, quod sine nomine certi dei colebatur, quale fuit idolum *Micha* Judic. 17. de hoc fortè probabile, quòd Judæi putârint, se in tali *idolo* verum Deum colere: errabant interim, quod ejusmodi idolo sacrificarent. quod divinitatem quandam inesse crederent, quòd Deum corporeum sibi fingerent. Quemadmodum Manichæi profitebantur, se verum Deum colere: sed quia per Deum intelligebant *Judicem* corporeum, & per Christum accipiebant *solem* illum corporeum, nihil veri in Christo colebant.

Quantum ad ethnicos attinet, multo certius est, eos passim credidisse ipsa idola esse Deos. Constat id ex innumeris Scripturæ locis, Isa. 46. Jerem. 2. psalmo 113. & 134. Habac. 2. Ex Epist. Jeremiæ, Hab. 2. Sapient. 13. & 14. Act. 9. Unde plerumque dæmon per idola loquebatur, & responsa dabat ad invocationem illorum. Ita Augustinus in psalmum 113. & lib. 3. de Doct. Christ. c. 7. *Illi simulacra venerantur, vel tanquam deos, vel tanquam signa, & imagines deorum.* Unde Epist. 49. & in psalmum 113. dicit ethnicos existimasse, simulacra vivere, spirare, audire, & proinde deos esse viventes, ita Tertull. Apolog. cap. 12. Euseb. lib. 5. Præpar. Evang. c. 11. Cyprianus, Lactantius, Arnobius, Minutius Felix, Clemens Alexand. Athanasius, Theodoretus, ac passim Patres: Ridentque ethnicos, quòd ligna & lapides pro Deo colant. Sed hîc non unus ethnicorum error: alij enim simulacris heroës & mortuos homines colebant pro Deo, alij dæmones, alij partes mundi, ut in idolo Apollini-*nis*, *sol*; in idolo Neptuni, *mare*; in Jovis, *ather*. Alij non ipsas corporeas mundi partes, sed animas earum partium, ut *solis*, *luna*, *terra* colebant, uti hoc ex Augustino, Cypriano, Tertulliano, Eusebio, alijsque Patribus constat. Ita verò omnes illi creaturas pro Creatore colebant.

Jam

Jam redeamus ad propositam quaestionem. Vel ergo Judæi & gentiles ipsa idola pro dijs, vel in ijs falsos deos pro vero Deo; vel creaturas pro Creatore coluerunt. Nihil horum de Catholicis, & eorum, quas colunt, imaginibus dici potest, ut tu mendacissimè scribis. Velenim eorum imagines sunt imagines Christi, & in his Christum verum Deum & hominem colunt; vel sunt imagines Sanctorum, & in his Sanctos cultu *dulie*, ob excellentiam gratiæ & gloriæ, ut amicos Dei, & intercessores apud Deum colunt, omni cultu ad *prototypon* relato. Quid hîc simile cum Judæis & gentilibus idololatriis? aut quæ tua maledicentia, ut iconolatriam & idololatriam nobis ex hoc cultu affingas? Quasi tam stupidi, & sacrilegi sint Catholici, ut *latriam* quæ soli Deo debetur, creaturis attribuant.

Dicis, unum tantummodò esse cultum religionis, qui *latræ* sit, extra hunc nullum alium religiosum cultum *dulæ* dari posse. De hac quaestione agemus de cultu Sanctorum. Verbo hîc tantum respondeo: Unus est cultus religiosus *latræ*, qui soli Deo debetur, cæteri cultus *dulæ* analogicè sunt cultus religiosi, ut ex Theologis Catholicis disces. Licentium Theologiæ te inscribis: verum theologus es, ut *scarabæus* est *avis*, qui ne principia quidem Catholicæ Theologiæ comprehendis. Sed nunc reflectamus argumentum Nifanij in ipsum Nifanium:

Qui colunt, & adorant imaginem Dei, sunt idololatræ;

Lutherani colunt & adorant imaginem Dei:

Ergo Lutherani sunt idololatræ.

Colunt enim, & adorant Christum, qui à S. Paulo Apostolo in Epist. ad Coloss. cap. i. v. 15. dicitur esse *Imago Dei invisibilis*. Hoc argumento in collatione Alanensi ad eas angustias redactus fuit Daniel Chamierius, Calvinistarum Hyperaspistes, ut in conventu 300. hominum, & Doctorum virorum, fateri & subscribere coactus fuerit, hanc sacrilegam suam propositionem: *Christus Dei Filius non nisi metaphoricè est Verbum, aut Imago Patris*, uti hæc refert Gualterius Sæculo i. Verit. IV §. 9.

Objicis II Et carpis Bellarminum quòd is de genere cultûs imaginum dicat: *Cultus qui per se propriè debetur imaginibus, est cultus quidam imperfectus. qui analogicè & reductivè pertinet ad speciem ejus cultus, qui debetur exemplari*. Hac sententia dicitis destrui cultum religiosum,

HHHH 2

qui

qui debetur imaginibus. & Non destrui cultum, sed distinguere, cum alius sit cultus directus, absolutus, & propriè dictus, alius indirectus, & respectivus: alter exemplari, alter imagini convenit. Bellarminus de genere huius cultus tres opiniones proponit. Prima est, quòd imago non titulo modo in se colenda. Secunda, quòd idem honor debeatur imagini, qui exemplari. Tertia, quòd imago in se, & propriè honorari debeat, sed honore minori, quàm ipsum exemplar. Sed hæc, ut diximus (de primo & tertio modo cumprimis) controvertuntur inter Scholasticos limites, ex quibus tu articulos fidei nobis dolosè procudere vis.

Cætera quæ hic adfers à Volusio eruditè sunt diluta, à quo sapienter scriptum est, in nullâ controversiâ fidei magis furere, & insanire novatores nostros, quàm in cultu imaginum: sed prorsus ut canes, qui noctu, dum luna lucet, adversus umbras & larvas hominum oblatrant; mira & magna polliceris, si quis verò excutiat, non alia sunt, quàm quæ ad textorum, & muliercularum aures spectant, aut in quibus tuam calumniandi libidinem expleas. In quo velim advertas primùm, quòd S. Augustinus scripsit in psalm. 8. *Multi heretici cum paganis alios, & alios sibi deos finxerunt, atque eos, etiam si non in templis, tamen quod peius est, in corde suo posuerunt, & falsorum videndorumque simulacrorum templa facti sunt.* Tollite illa phantasmata, & idola falsarum opinionum vestrarum, & imagines in suo honore cultuque permanebunt. Satis est nos Carolum à tuis injurijs liberasse. Et quid aliud vestrum hic negotium est cum diabolo, iconomachis, & iconoclastis, in tollendis imaginibus Christi & Sanctorum, quàm omnem memoriam mysteriorum Christi, & Sanctorum submovere ex oculis Christianorum? Eò factum, ut cum in Helvetia Zwinglianus predicans pro Catechismo interrogaret ordine pueros, puellas, juvenes, & senes, quo genere mortis Christus obiisset? responderent ordine singuli, in lecto obiisse. Si vel una imago Christi in Cruce pendens in Calviniano templo relictâ fuisset, illic errorum tam impium rudis populus correxisset. Hic fructus vestræ doctrinæ! Et cui mirum diabolus tam furiosè per vos oppugnare cultum imaginum? & vos in nulla controversiâ tanto stupore & furore agere quam in hac? sed quid agemus? Persecutio, inquit S. Augustinus lib. de Pastorib. cap. 12. *nunquam cessat in Ecclesia, sive à leone, sive à dracone; & magis metuendus est cum fallit, quàm cum servit. Illo tempore cogebat Christianos negare Christum; isto autem tempore docet Christianos negare Christum. tunc cogebat, nunc docet.*

CAPUT VIII.